

Zaak C-748/23 [Gekus]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

6 december 2023

Verwijzende rechter:

Sąd Najwyższy (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 oktober 2023

Verzoekende partij:

C. Limited

Verwerende partij:

M. S.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Procedure inzake een betaling – Incidentele procedure – Verzoek om te toetsen of een rechter van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen; hierna ook: „SN”) voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vragen

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten – Criteria om te oordelen dat wordt voldaan aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid – Rechtsprekende formatie die is belast met de toetsing van de onpartijdigheid van een rechter van de SN

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Prejudiciële vragen

- 1) Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat alleen al de omstandigheden waarin een rechter is benoemd erop kunnen duiden dat niet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van deze rechter is voldaan wanneer deze omstandigheden ertoe leiden dat er een rechterlijke instantie wordt ingesteld die het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter schendt of, subsidiair, dat voor het niet-voldoen aan de genoemde vereisten bepalend is dat de betrokken rechter de onregelmatigheid van de procedure van zijn benoeming tot rechter passief aanvaardt (door het enkele feit dat hij rechtspreekt), zodat een rechterlijke instantie is ingesteld die het recht van een individu op toegang tot de rechter schendt?
- 2) Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat niet aan de toets van de onafhankelijkheid van een rechter van de Sąd Najwyższy mag worden deelgenomen door rechters wier deelname het recht van een individu op toegang tot de rechter schendt, gelet op het feit dat zij tot rechter in de Sąd Najwyższy zijn benoemd op voordracht van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak, Polen), die is opgericht volgens de procedure overeenkomstig het bepaalde in de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake de nationale raad voor de rechtspraak en bepaalde andere wetten) van 8 december 2017 (Dz. U. 2018, volgnr. 3)?
- 3) Indien de tweede vraag bevestigend wordt beantwoord: moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, in het licht van artikel 47 van het Handvest van de grondrechten, aldus worden uitgelegd dat de Sąd Najwyższy dergelijke rechters niet mag opnemen in een rechtsprekende formatie die met een onpartijdigheidstoets is belast en dat deze rechterlijke instantie in het uiterste geval een nationale bepaling op grond waarvan dergelijke zaken moeten worden behandeld door een uit vijf rechters samengestelde rechtsprekende formatie buiten toepassing moet laten en dat zij het verzoek zonder de deelname van dergelijke rechters moet behandelen in een andere bezetting die in het nationale recht is voorzien?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”)

Artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”)

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ustawa o Sądzie Najwyższym (wet inzake de Sąd Najwyższy) van 8 december 2017 (geconsolideerde tekst: Dz. U. 2023, volgnr. 1093, zoals gewijzigd; hierna: „u.S.N.”): artikel 29

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 Het hoofdgeding is aanhangig tussen een Ierse vennootschap en een Iers onderdaan. Het betreft de verplichtingen van partijen en hun aansprakelijkheid voor rechtshandelingen die zijn verricht in Polen. De in de onderhavige zaak gedane onherroepelijke uitspraak van de rechter in tweede aanleg moet in Ierland ten uitvoer worden gelegd, maar verweerder heeft de Ierse rechter verzocht om te weigeren de tenuitvoerlegging van de uitspraak te erkennen wegens schending van zijn recht op toegang tot de rechter als gevolg van het feit dat de zaak ten dele is behandeld door een rechter die is afgevaardigd door de Minister Sprawiedliwości (minister van Justitie, Polen).
- 2 Verzoekster heeft verzocht om toetsing van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van rechter JG van de SN. Ten bewijze van het feit dat deze rechter niet voldoet aan de genoemde vereisten heeft zij de volgende omstandigheden ingeroepen. Ten eerste is rechter JG voor benoeming tot rechter van de SN voorgedragen aan de Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (president van de Republiek Polen) bij besluit van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak; hierna „KRS”), die is samengesteld naar aanleiding van de recente justitiële hervorming. Ten tweede heeft rechter JG zijn handtekening geplaatst onder de verklaring van de rechters van de civiele kamer van de SN, waarin te lezen staat dat het arrest van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), gevoegde zaken C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, niet van toepassing is op de rechters van de civiele kamer van de SN die tot rechter zijn benoemd op grond van het besluit van de KRS in haar nieuwe samenstelling. Ten derde heeft verzoekster verwezen naar de verklaring van verweerder M. S., waaruit volgt dat hij de Ierse rechterlijke instanties ertoe tracht over te halen om te weigeren de in het hoofdgeding gewezen uitspraken van de Poolse rechterlijke instanties uitvoerbaar te verklaren op grond dat inbreuk is gemaakt op zijn rechten om zijn zaak te laten behandelen door een onpartijdig en onafhankelijk gerecht dat bij wet is ingesteld.
- 3 Voor de behandeling van het door verzoekster ingediende toetsingsverzoek is bij loting een rechtsprekende formatie van de SN samengesteld die bestaat uit vijf rechters. Ter raadkamerzitting van 20 oktober 2023 is bij de alleensprekende rechter-rapporteur van de SN (die tevens de president van de vijf rechters tellende rechtsprekende formatie van deze rechterlijke instantie is) twijfel gerezen over de ontvankelijkheid van het ingediende toetsingsverzoek (waarop moet worden beslist door een alleensprekend rechter) alsmede over de rechtsprekende formatie

die het toetsingsverzoek mogelijk ten gronde dient te onderzoeken. Daarop heeft deze rechter het in het dictum van de onderhavige beslissing genoemde verzoek om een prejudiciële beslissing ingediend.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Verzoekster is van mening dat verweerder in het geval van een eventuele voor hem nadelige beslissing van de rechtsprekende formatie van de SN in tegenwoordigheid van rechter JG zal blijven proberen om de tenuitvoerlegging van de uitspraken van de Poolse rechters te verhinderen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 5 De in de prejudiciële vragen opgeworpen rechtsvraag en de in het hoofdgeding aan de orde zijnde incidentele procedure, namelijk die betreffende de toetsing van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de genoemde rechter, hebben een Unierechtelijk karakter. Ten eerste wordt aangenomen dat de bepalingen die de toetsingsprocedure regelen het voorwerp hebben uitgemaakt van onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van de Republiek Polen en vertegenwoordigers van de Europese Commissie. Het Hof dient derhalve uitleggingsrichtsnoeren te verstrekken aan de hand waarvan de SN kan nagaan of het effect van het optreden van de Poolse wetgever in overeenstemming is met de Unierechtelijke maatstaven inzake het recht op toegang tot de rechter. Ten tweede volgt dit karakter uit het feit dat het hoofdgeding aanhangig is tussen een Ierse vennootschap en een Iers onderdaan en dat de gedane uitspraak ook in Ierland ten uitvoer moet worden gelegd. Het geding heeft echter betrekking op de aansprakelijkheid van partijen voor rechtshandelingen die op het grondgebied van de Republiek Polen zijn verricht. Ten derde heeft de SN bij beslissing van 15 maart 2023 in de zaak Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, C-326/23, reeds een prejudiciële vraag over de uitlegging van de Unierechtelijke bepalingen gesteld in een zaak betreffende een toetsingsprocedure. De thans uitspraak doende rechtsprekende formatie van de SN verduidelijkt evenwel dat die vraag door de alleensprekende rechter is gesteld in een stadium van een toetsingsprocedure dat vergelijkbaar is met het stadium van de procedure in de onderhavige zaak (terechtzingtting betreffende de mogelijke afwijzing van het toetsingsverzoek) en dat daarbij uitspraak is gedaan door een rechtsprekende formatie van de SN die valt binnen het toepassingsgebied van de uitspraak van de met elkaar verenigde civiele kamer, strafkamer en kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken van de SN van 23 januari 2020 (hierna: „uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN”).
- 6 Voornoemde uitspraak is een rechterlijke beslissing van een nationale rechterlijke instantie als bedoeld in de arresten van 12 mei 2022, W. J. (Verandering van de gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde), C-644/20, EU:C:2022:371, en 29 maart 2022, Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235. Uit het dictum van de genoemde uitspraak volgt dat „de verwijzende rechterlijke instantie met

zijn rechter of rechters geen onafhankelijk, onpartijdig en vooraf bij wet ingesteld gerecht is in de zin van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 47, tweede alinea, van het Handvest”. De verwijzende rechter wijst erop dat de gevolgen van deze uitspraak niet zijn opgeheven door de uitspraak van de Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk hof, Polen; hierna: „TK”) van 20 april 2020, wat eveneens is bevestigd in de rechtspraak van de SN. De TK is namelijk niet bevoegd om de ongrondwettigheid van de uitspraken van de SN vast te stellen. De opvatting dat de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN non-existent is, is derhalve niet terecht.

- 7 De eerste vraag is relevant voor de verdere behandeling van het door verzoekster ingediende toetsingsverzoek. Verzoekster is van mening dat bij de benoeming van JG tot rechter van de SN inbreuk is gemaakt op de maatstaf van onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Overeenkomstig artikel 29, lid 10, u.S.N. moet een op een dergelijke grondslag berustend verzoek worden afgewezen. Afhankelijk van het antwoord van het Hof zal het door verzoekster ingediende toetsingsverzoek hetzij worden afgewezen hetzij worden terugverwezen om ter terechtzitting ten gronde te worden behandeld. Dat is afhankelijk van het antwoord op de vraag of bepalingen van nationaal recht die slechts schijnbaar beogen om uitvoering te geven aan de arresten van het Hof [en indirect aan die van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”)] moeten worden uitgelegd in overeenstemming met het Unierecht dan wel buiten toepassing moeten worden gelaten. In werkelijkheid staan de in de onderhavige zaak toepasselijke bepalingen van de u.S.N. er namelijk aan in de weg dat de arresten van het Hof kunnen worden uitgevoerd op een wijze die voldoet aan de vereisten van artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest.
- 8 De verwijzende rechter geeft aan dat in het kader van het Poolse rechtsstelsel een systematisch probleem in verband met de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechters is ontstaan naar aanleiding van de nieuwe samenstelling van de KRS, die daarbij afhankelijk is gemaakt van de politieke macht. Derhalve is in de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN vastgesteld dat „een rechter die is benoemd in tegenwoordigheid van een op ongeldige wijze ingestelde en op onrechtmatige wijze handelende KRS niet het vermoeden geniet onafhankelijk te zijn”.
- 9 De verwijzende rechter merkt op dat in het kader van de praktijk van de toepassing van de regels inzake de toetsingsprocedure twee strekkingen in de rechtspraak van de SN bestaan. Volgens een enge uitlegging van artikel 29 u.S.N. dient een toetsingsverzoek hard te maken als gevolg van welke omstandigheden de betrokken rechter is benoemd in strijd met de maatstaf van onafhankelijkheid en onpartijdigheid en in welke zin hij zich ook na zijn benoeming heeft gedragen op een wijze die inhoudt dat in zijn geval inbreuk wordt gemaakt op deze maatstaf, alsook wat de gevolgen zijn van de schending van die maatstaf voor de uitkomst van de specifieke zaak, rekening houdend met het karakter ervan. In dit verband zij gepreciseerd dat een toetsing van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechter als bedoeld in artikel 25, lid 5, en volgende u.S.N.

niet tot doel heeft om de mogelijkheid te bieden de door de wetgever vastgestelde regeling voor de benoeming van de rechters ter discussie te stellen, maar om de individuele omstandigheden van de benoeming van een specifieke rechter en zijn gedrag na zijn benoeming te beoordelen, waarbij deze beoordeling moet worden verricht in de context van een specifieke zaak.

- 10 Voornoemde strekking is niet alleen ontwikkeld in de rechtspraak van de alleensprekende rechters van de SN (dat wil zeggen in de rechtspraak van de rechter-rapporteur), maar ook in die van meervoudige rechtsprekende formaties van deze rechterlijke instantie die bestaan uit rechters van de SN, op wie de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN van toepassing is. Tussen de uitspraken van voornoemde rechtsprekende formaties bestaat één verschil, namelijk dat de meervoudige rechtsprekende formaties van de SN toetsingsprocedures wettelijk overbodig achten op de grond dat partijen een rechter voorafgaand aan de invoering van deze procedure in de Poolse rechtsorde konden wraken krachtens de bestaande procedureregels wanneer sprake was van een omstandigheid die in hun zaak gegronde twijfel kon doen rijzen over de onpartijdigheid van deze rechter [artikel 49, lid 1, van de kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) en artikel 41, lid 1, van de kodeks postępowania karnego (wetboek van strafvordering)].
- 11 Een geheel andere strekking bestaat evenwel in de rechtspraak van de SN die is ontwikkeld in zaken die betrekking hebben op toetsingsprocedures waarin bij loting onder alle rechters van de SN een rechtsprekende formatie is samengesteld die bestaat uit rechters van deze rechterlijke instantie op wie de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN niet van toepassing is. In die zaken zijn de rechters op wie die uitspraak van toepassing is, en die voorwerp van een toetsingsverzoek zijn geworden, van de behandeling van de zaak in het hoofdgeding uitgesloten op de grond dat in de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN is vastgesteld dat een rechter van de SN die is benoemd op voordracht van de KRS in haar nieuwe samenstelling niet voldoet aan de minimale maatstaf van onpartijdigheid.
- 12 In het kader van deze strekking in de rechtspraak heeft de SN nog verduidelijkt dat evenmin bindende kracht kan worden toegeschreven aan de uitspraken van de TK van 14 juli 2021, 24 november 2021 en 10 maart 2022, dat deze uitspraken niet tot gevolg hebben dat de geldende bepalingen hun bindende kracht verliezen en dat zij derhalve niet bindend zijn voor de onafhankelijke rechterlijke instanties, in het bijzonder de SN. Bovendien moeten deze uitspraken van de TK terzijde worden geschoven omdat zij in strijd zijn met het beginsel van voorrang van het Unierecht [arrest van 22 februari 2022, RS (Gevolgen van de uitspraken van een grondwettelijk hof), C-430/21, EU:C:2022:99, met name punt 77].
- 13 In dit verband verwijst de SN tevens naar de rechtspraak van het EHRM die is ontwikkeld in de arresten van 22 juli 2021, *Reczkowicz tegen Polen*, verzoekschrift nr. 43447/19, ECHR:2021:0722, 8 november 2021, *Dolińska-Ficek en Ozimek tegen Polen*, verzoekschriften nrs. 49868/19 en 57511/19,

ECHR:2021:1108 en 3 februari 2022. in Advance Pharma sp. z o.o. tegen Polen, verzoekschrift nr. 1469/20. De SN is van oordeel dat deze arresten er aanleiding toe geven om vast te stellen dat een rechter van de SN die is benoemd in het kader van de nieuwe procedure van de behandeling van een zaak moet worden uitgesloten, ongeacht de omstandigheden van de specifieke zaak.

- 14 De verwijzende rechter merkt op dat uit de rechtspraak van het Hof volgt dat de eerbiediging van het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter moet worden beoordeeld in het licht van de vraag of de materiële voorwaarden en de besluitvormingsprocedure voor de benoeming van de rechters aldus zijn opgezet dat wordt uitgesloten dat bij de justitiabelen gegronde twijfel rijst over de vraag of de betrokken rechters zich niet laten beïnvloeden door externe factoren en onpartijdig zijn ten opzichte van de met elkaar strijdende belangen (arresten van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), gevoegde zaken C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, punt 134, 2 maart 2021, A. B. e.a. (Benaming van de rechters bij de Sąd Najwyższy – Beroep), C-824/18, EU:C:2021:153, punt 123, 15 juli 2021, Commissie/Polen (Tuchtregeling voor rechters), C-791/19, EU:C:2021:596, punt 98, en 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benaming), C-487/19, EU:C:2021:798, punt 148.
- 15 De verwijzende rechter gaat ervan uit dat de arresten van 1 juli 2008, Chronopost en La Poste/UFEX e.a., gevoegde zaken C-341/06 P en C-342/06 P, EU:C:2008:375, punten 46 en 48, en 26 maart 2020, Heroverweging Simpson/Raad en HG/Commissie, gevoegde zaken C-542/18 RX-II en C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punt 57, er aanleiding toe geven om de verplichting op te leggen om ook de omstandigheden van een benoeming tot rechter te onderzoeken. De voor elke rechterlijke instantie geldende verplichting om na te gaan of zij, gelet op haar samenstelling, een rechterlijke instantie is die een eerlijk proces verzekert, is tevens bevestigd in de arresten van 24 maart 2022, Wagenknecht/Commissie, C-130/21 P, EU:C:2022:226, punt 15, en 21 december 2021, Euro Box Promotion e.a., gevoegde zaken C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 en C-840/19, EU:C:2021:1034, punt 206.
- 16 De verwijzende rechter is van oordeel dat artikel 29, lid 5, u.S.N. kan en moet worden uitgelegd op een wijze die de mogelijkheid biedt om aan de hierboven uiteengezette verdrags- en Unierechtelijke maatstaf te voldoen. Dat betekent dat de in die bepaling genoemde „omstandigheden rondom de benoeming” van een rechter in het kader van de onderhavige zaak impliceren dat in de procedure voor de benoeming van JG tot rechter van de SN sprake is geweest van een kennelijke schending van het recht, die erin bestaat dat de KRS in haar nieuwe samenstelling alsook de president van de Republiek Polen „bewust en opzettelijk” hebben genegeerd dat de tenuitvoerlegging van de uitspraak van 28 augustus 2018 in zaak nr. 330/18 is geschorst bij beslissing van de Naczelny Sąd Administracyjny (hoogste bestuursrechter, Polen) van 27 september 2018, zodat de door die rechterlijke instantie verrichte toetsing van de rechtmatigheid van die uitspraak is verhinderd. De „omstandigheden van de gedragingen van de rechter na zijn

benoeming” bestaan erin dat, niettegenstaande de hierboven uiteengezette nationale, Unierechtelijke en internationale rechtspraak, is verzuimd om de regelmatigheid van de litigieuze benoemingsprocedure negatief te beoordelen (dat wil zeggen dat de regelmatigheid van die procedure passief is aanvaard).

- 17 In deze omstandigheden is de SN, uitspraak doend in zijn huidige samenstelling, van oordeel dat het Hof dient te verduidelijken of het, in het licht van de Unierechtelijke maatstaf van het recht op toegang tot de rechter en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, uitgesloten is om bij de beoordeling van de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van een rechter rekening te houden met de omstandigheden waarin de betrokken persoon tot rechter is benoemd, wanneer die omstandigheden op zich tot gevolg hebben dat de tussenkomst van een dergelijke persoon bij de behandeling van een zaak afbreuk doet aan het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: „EVRM”).
- 18 Indien uit de uitlegging van artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest volgt dat de onregelmatigheid van de procedure voor de benoeming van een rechter op zich volstaat om zijn onafhankelijkheid en onpartijdigheid in een bepaalde zaak (en in elke andere zaak) ter discussie te stellen, moet erop worden toegezien dat het ingediende toetsingsverzoek wordt onderzocht door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij wet is ingesteld. De bij loting samengestelde rechtsprekende formatie die het toetsingsverzoek in de onderhavige zaak moet behandelen bestaat uit twee rechters van de SN en drie rechters die het voorwerp uitmaken van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN. Gelet op de omstandigheden rondom zijn benoeming is een van die laatste rechters, namelijk MS, reeds van de behandeling van een andere zaak uitgesloten naar aanleiding van eenzelfde toetsingsprocedure als die in de onderhavige zaak (beslissing van de SN van 19 oktober 2023). Indien zij door een partij worden gewraakt, zijn rechters RS en RD uitgesloten van de behandeling van zaken die geen betrekking hebben op toetsingsprocedures, indien de behandeling van het ingediende wrakingsverzoek bij loting wordt toegewezen aan een rechtsprekende formatie die bestaat uit een rechter van de SN die niet het voorwerp uitmaakt van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN. De in de onderhavige zaak aan de orde zijnde rechtsprekende formatie van SN, die kennis dient te nemen van het ingediende toetsingsverzoek, omvat derhalve personen ten aanzien van wie een rechterlijke beslissing van een nationale rechterlijke instantie is gegeven als bedoeld in de arresten van 12 mei 2022, *W. J.* (Verandering van de gewone verblijfplaats van de onderhoudsgerechtigde), C-644/20, EU:C:2022:371 en 29 maart 2022, *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235.
- 19 In artikel 29, lid 15, u.S.N. is bepaald dat de SN ter raadkamerzitting kennisneemt van een toetsingsverzoek en dit doet in het kader van een rechtsprekende formatie die bestaat uit vijf rechters die zijn geselecteerd bij loting „onder alle leden van de SN”. Dit betekent dat de uitkomst van een toetsing ten aanzien van rechters die tot rechter van de SN zijn benoemd op voordracht van de „nieuwe” KRS mogelijk afhangt van de beslissing van andere rechters die in soortgelijke omstandigheden

[tot rechter] zijn benoemd, namelijk krachtens een besluit van de KRS in haar nieuwe samenstelling. Derhalve wordt er in de rechtspraak van de SN op gewezen dat de wijze van samenstelling van de rechtsprekende formatie die kennis moet nemen van een toetsingsverzoek aantoonde dat de wet van 9 juni 2022 en de opzet van de toetsingsprocedure uitdrukkelijk bedoeld waren om een oplossing in te voeren die inbreuk maakt op het onpartijdigheidsbeginsel (*nemo iudex in causa sua*).

- 20 De verwijzende rechter herinnert eraan dat de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN inhoudt dat de tussenkomst bij het onderzoek van een zaak door een rechter van de SN die is benoemd op grond van een besluit van de KRS in haar nieuwe samenstelling ertoe leidt dat, in het kader van een civiele procedure, de procedure nietig is of dat, in het kader van een strafprocedure, de betreffende rechterlijke instantie op oneigenlijke wijze is bezet. Deze uitspraak wordt door de rechters die zijn benoemd op voordracht van de KRS in haar nieuwe samenstelling evenwel niet geëerbiedigd. Bij de bij loting verrichte selectie van de rechtsprekende formaties worden deze rechters niet over het hoofd gezien, en op enkele uitzonderingen na dienen dergelijke rechters in zaken betreffende toetsingsprocedures evenmin wrakingsverzoeken in.
- 21 Derhalve is de SN van oordeel dat de toetsing van de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van de rechters zoals die is vormgegeven in artikel 29, lid 4, u.S.N. niet voldoet aan de vereisten ter bescherming van verzoeksters gewaarborgde rechten, die zij ontleent aan bovenwettelijke rechtshandelingen, met name aan artikel 6, lid 1, EVRM en bijgevolg tevens aan artikel 19, lid 1, VWEU, gelezen in samenhang met artikel 47 en artikel 52, lid 3, van het Handvest. Ter behandeling van verzoeksters cassatieverzoek is namelijk een rechter aangewezen die tot rechter van de SN is benoemd op voordracht van de KRS in haar nieuwe samenstelling.
- 22 De verwijzende rechter merkt op dat de rechtspraak van het EHRM en de SN en de tot dusver door het Hof gewezen arresten worden betwist door rechtsprekende formaties die zijn samengesteld uit personen die tot rechter bij de SN zijn benoemd op voordracht van de KRS in haar nieuwe samenstelling. Het Hof dient zich over de uitlegging van artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest uit te spreken ten aanzien van de vraag of het toelaatbaar is dat een nationale wetgever er aanleiding toe geeft dat rechtsprekende formaties worden samengesteld die inbreuk maken op het recht op toegang tot de rechter in de zin van artikel 6 EVRM en die tegelijkertijd, in het kader van Unierechtelijke zaken, uitspraken doen die nietig zijn in het licht van het nationale recht. Naar het oordeel van de verwijzende rechter is het niet toelaatbaar dat een Unierechtelijke zaak (zoals een zaak betreffende een toetsingsprocedure) wordt beslecht door een rechtsprekende formatie die bestaat uit personen die tot rechter zijn benoemd in omstandigheden [...] die, gelet op het arrest A.K. e.a., aan een rechterlijke instantie die niet bevoegd is een grondslag verlenen waarop zij zichzelf bevoegd kan verklaren, wanneer het nationale recht het onderzoek van de betreffende zaak (incidentele kwestie) toevertrouwt aan een rechterlijke instantie die geen gerecht is in de zin

van artikel 47 van het Handvest, en die deze rechterlijke instantie, in het licht van het arrest *W.Ż.*, machtigen om geen rekening te houden met de uitspraken van een nationale rechterlijke instantie. Bovendien maakt de tussenkomst van dergelijke personen bij het onderzoek van een zaak overeenkomstig de arresten van het EHRM inbreuk op het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter, zodat een andersluidend standpunt zou betekenen dat, in strijd met artikel 52, lid 3, van het Handvest, de Unierechtelijke maatstaf inzake dat recht lager is dan die van het verdrag. Derhalve moet het beginsel van nationale procedurele autonomie op het gebied van de samenstelling van de rechtsprekende formaties van de nationale rechterlijke instanties die bevoegd zijn om kennis te nemen van Unierechtelijke zaken, zoals zaken die betrekking hebben op toetsingsprocedures, worden ingeperkt uit hoofde van het doeltreffendheidsbeginsel.

- 23 De derde vraag strekt ertoe een bijkomend instrument toe te voegen ter bescherming van de waarde van de rechtsstaat, namelijk de oplegging van de verplichting om de rechtsprekende formatie van een nationale rechterlijke instantie aldus vorm te geven dat de Unierechtelijke regels inzake het recht op toegang tot de rechter worden gewaarborgd. Het valt namelijk niet uit te sluiten dat in het kader van zaken betreffende toetsingsprocedures, gelet op de praktijk die sinds mei 2020 wordt gehanteerd door de leidinggevenden van de SN en die er onder meer in bestaat om de tenuitvoerlegging van de prejudiciële arresten van het Hof te verhinderen, nog steeds rechtsprekende formaties zullen worden geselecteerd waarin personen zitting hebben die het voorwerp uitmaken van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN.
- 24 Minimaal kan deze maatregel bestaan in het opleggen van de verplichting om een beroep te doen op de bestaande regels van nationaal procesrecht om een rechtsprekende formatie te ontdoen van personen (rechters) van wie de tussenkomst bij de behandeling van een zaak afbreuk zou doen aan het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter en om een dergelijke rechtsprekende formatie vervolgens aan te vullen met personen van wie de tussenkomst bij de behandeling van een dergelijke zaak geen twijfel in het licht van dat recht doet rijzen. Maximaal, namelijk wanneer geen beroep kan worden gedaan op de regels van nationaal procesrecht, bestaat het voorgestelde beschermingsmiddel erin de betreffende zaak te laten behandelen door een rechtsprekende formatie van de betrokken rechterlijke instantie die [weliswaar] niet uitdrukkelijk wordt voorgeschreven door het nationale recht maar die uitvoering geeft aan het recht van de justitiabelen op een onpartijdig en onafhankelijk gerecht, namelijk door geen rekening te houden met de bepalingen van nationaal recht die erin voorzien dat de rechtsprekende formatie dient te bestaan uit vijf rechters en door in plaats daarvan andere nationaalrechtelijke bepalingen toe te passen die voorschrijven dat bij gebreke van specifieke regels uitspraak wordt gedaan door de alleensprekende rechter van de SN.
- 25 De verwijzende rechter merkt op dat bij de samenstelling van de rechtsprekende formatie in een dergelijk geval een beroep kan worden gedaan op de door de nationale procedureregels geboden mogelijkheid om een rechter te wraken.

Daartoe is een ruime uitlegging van de voorwaarden voor wraking in overeenstemming met het verdrag of het Unierecht vereist. Een dergelijke uitlegging wordt gehanteerd in de rechtspraak van de SN die is ontwikkeld door rechtsprekende formaties waarin rechters van de SN zitting hebben die niet het voorwerp uitmaken van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN.

- 26 Ten slotte is de verwijzende rechter van oordeel dat bij de beoordeling van de gegrondheid van twijfels over de onpartijdigheid van een rechter rekening moet worden gehouden met alle omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het gedrag van deze rechter. Deze omstandigheden moeten worden beoordeeld in het licht van de vraag of vanuit het gezichtspunt van de gemiddelde burger is voldaan aan de objectieve voorwaarden om de betrokken rechter als onpartijdig en onafhankelijk te beschouwen en om ervan te kunnen uitgaan dat de rechterlijke instantie waarin deze rechter zitting heeft [eveneens] onafhankelijk is. Niet zonder belang in dit verband is de verhouding tussen de betrokken rechter en de in het stelsel van de rechtspraak ingevoerde wijzigingen. Om te beginnen wordt aangenomen dat dergelijke wrakingsverzoeken gegrond zijn, aangezien een „nieuwe rechter” die zitting neemt in een rechtsprekende formatie die is belast met de toetsing ten aanzien van een rechter wordt gedwongen om een standpunt in te nemen over een omstandigheid die ook voor hemzelf rechtstreeks van belang is, namelijk omdat die omstandigheid verband houdt met de procedure waarin hij is benoemd tot rechter. De tussenkomst van dergelijke rechters bij de behandeling van een ingediend verzoek kan bijgevolg zowel bij de partijen als bij het publiek de overtuiging doen ontstaan dat een rechterlijke instantie waarin dergelijke rechters zitting hebben niet onpartijdig is.
- 27 Bijgevolg is het onderzoek van dergelijke zaken betreffende toetsingsprocedures ervan afhankelijk hoe de uitspraak doende rechtsprekende formatie van de SN is samengesteld. Indien een wrakingsverzoek in een zaak die betrekking heeft op een toetsingsprocedure wordt behandeld door een rechter van de SN, wordt een persoon die tot rechter van deze rechterlijke instantie is benoemd en die het voorwerp uitmaakt van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN van de behandeling van die zaak uitgesloten. Aanvaard worden tevens verzoeken van rechters van de SN om van deelname aan de behandeling van een zaak betreffende een toetsingsprocedure te worden uitgesloten, wanneer de rechtsprekende formatie van de SN in die zaak grotendeels bestaat uit personen die het voorwerp van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN uitmaken. Wanneer voor de behandeling van een verzoek om wraking van een rechter in een zaak betreffende een toetsingsprocedure een persoon wordt uitgeloot die zelf voorwerp van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN is, wordt een dergelijk verzoek daarentegen niet toegewezen, noch in het geval van een verzoek dat op grond van de nationale procedureregels, zoals uitgelegd in overeenstemming met het Unierecht en het verdrag, wordt ingediend door een rechter van de SN, noch in het geval dat een dergelijk verzoek rechtstreeks wordt ingediend door een partij bij de procedure. Gewezen kan ook worden op beslissingen waarbij zogenoemde zelfwraakingsverzoeken van rechters van de SN in het kader van een zaak

betreffende een toetsingsprocedure van rechtswege niet-ontvankelijk worden verklaard en derhalve niet worden behandeld.

- 28 In een dergelijke situatie wordt door de rechtsprekende activiteit van de SN in zaken die betrekking hebben op toetsingsprocedures slechts fragmentarisch uitvoering gegeven aan de arresten van het Hof in het kader van zaken die betrekking hebben op de waarborging van de rechtsstaat, namelijk doordat deze arresten naar eigen wens ten uitvoer worden gelegd en doordat een dubbele maatstaf wordt gecreëerd ten aanzien van het recht op toegang tot de rechter. Bijgevolg dient het Hof zich in de uiteengezette context van de toetsingsprocedures rechtstreeks uit te spreken over de uitlegging van de Unierechtelijke bepalingen en een oplossing aan te reiken ten aanzien van de vraag of de doeltreffendheid van artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest vereist dat, wanneer door personen die het voorwerp van de uitspraak van de drie verenigde kamers van de SN uitmaken geen zelfwrakingsverzoeken worden ingediend en wanneer geen rekening wordt gehouden met door partijen of rechters van de SN ingediende verzoeken om wraking van dergelijke personen en niet wordt geraakt aan de praktijk van het bij loting samenstellen van de rechtsprekende formaties in zaken die betrekking hebben op toetsingsprocedures, aan de nationale rechter de bevoegdheid moet worden verleend om geen rekening te houden met nationale bepalingen die erin voorzien dat de rechtsprekende formatie in dergelijke zaken uit vijf rechters moet bestaan op grond dat die bepalingen in strijd zijn met het Unierecht.